

Høring - forslag til endring i forskrift til friskoleloven – krav om realkompetansevurdering

Uttalelse - Kristne Friskolers Forbund

Status	Innsendt til Utdanningsdirektoratet Innsendt og bekreftet av instansen via: vatne@kff.no
Innsendt av	Helge Vatne
Innsenders e-post:	vatne@kff.no
Innsendt dato	25.05.2020
Hvilken organisasjon?:	Kristne Friskolers Forbund Organisasjon (Privat)
Stilling	Seniorrådgiver

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte organisasjon.

Høring - forslag til endring i forskrift til friskoleloven – unntak fra kravet om realkompetansevurdering for inntak av voksne søkere til friskoler

1. 1 OM HØRINGEN

Utdanningsdirektoratet foreslår endringer i reglene om inntak til videregående opplæring i frittstående skoler i forskrift til friskoleloven kapittel 11.

Vi sender forslaget på høring med frist for uttalelser 25. mai 2020. Våre høringer er åpne for alle, og de som ønsker det kan uttale seg.

2. BAKGRUNNEN FOR HØRINGEN

Høsten 2019 sendte Kunnskapsdepartementet forslag om endring av forskriftshjemmelen i friskoleloven § 3-1 på høring. Forslaget innebærer en hjemmel til i forskrift å fastsette unntak fra kravet om realkompetansevurdering ved inntak av voksne søkere til friskoler. Samtidig fikk direktoratet i oppdrag å utarbeide høringsforslag om endringer i forskriften til friskoleloven, oppdragsbrev 2019-013.

Departementets forslag til endring i friskoleloven § 3-1 ble 29. april 2020 oversendt Stortinget for behandling, se Prop 96 L (2019-2020). Direktoratet presiserer derfor at høringsforslaget om forskriftsendringer sendes ut med det klare forbehold om at Stortinget vedtar departementets forslag om lovhjemmel for de foreslåtte forskriftsendringene. I proposisjonen uttaler departementet blant annet dette:

"Friskoleorganisasjonene er bekymret for rekrutteringen av voksne søkere til friskoler som følge av korona-utbruddet. Den forenklingen departementet her foreslår kan forhindre at færre voksne søker om inntak til videregående opplæring ved en friskole som følge av den usikkerheten korona-utbruddet har skapt. Korona-utbruddet har medført ekstra oppgaver for fylkeskommunene. Forslaget innebærer at fylkeskommunen får en viss reduksjon i sine arbeidsoppgaver, noe som kan ha særlig betydning i dagens situasjon. Departementet tar derfor sikte på å sende forslag til forskriftsendringer på høring snarest, med forbehold om at Stortinget vedtar lovendringen. Med en kort høringsfrist kan regelendringene få virkning for inntaket til skoleåret 2020/2021."

Dette er bakgrunnen for at direktoratet har fastsatt en kort høringsfrist.

Bakgrunnen for endringen er et ønske om å forenkle prosessen for voksne søkere som søker om å bli tatt inn på en friskole, og dermed legge til rette for at flere klarer å fullføre og bestå videregående opplæring.

Slik Kunnskapsdepartementet ser det vil en ordning der en friskole kan ta inn en voksen søker basert på vedkommende sin formalkompetanse (dvs. tidligere gjennomført videregående

opplæring) forenkle inntaksprosessen. Dette vil særlig gjelde for voksne i alderen 19-24 år som har brukt opp ungdomsretten sin. Ved inntak til friskoler regnes denne aldersgruppen som voksne, og disse søkerne har ofte i liten grad realkompetanse utover formalkompetansen.

3. GJELDENE REGELVERK

Det følger av friskoleloven § 3-1 at det er tre grupper som kan få inntak til friskolene: Ungdommer med rett til videregående opplæring og voksne med og uten rett til videregående opplæring.

Ungdomsretten

Ungdomsretten følger av opplæringsloven § 3-1. Bestemmelsen sier at ungdommer som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring har rett til tre års heltids videregående opplæring, eller lengre opplæringstid dersom det følger av læreplanen. En elev som etter reglene i opplæringsloven kapittel 5 har rett til spesialundervisning, har rett til videregående opplæring i inntil to år ekstra når eleven trenger det for å nå sine opplæringsmål. Elever har og rett til å gjøre ett omvalg, og får da rett til utvidet tid så de kan fullføre opplæringen. Det er hjemfylket til eleven som fatter vedtak om utvidet rett til videregående opplæring

Voksne med/uten rett

Retten til videregående opplæring for voksne følger av opplæringsloven § 4A-3 og gjelder dem som ikke har fullført videregående opplæring tidligere, fra og med det året de fyller 25 år.

Etter friskoleloven består gruppen uten rett til videregående opplæring av personer som enten har brukt opp ungdomsretten sin eller som ikke har rett til videregående opplæring som voksen etter opplæringsloven § 4A-3. I aldersgruppen 19-24 år vil personer uten rett til videregående opplæring være de som har brukt opp ungdomsretten sin. I tillegg består gruppen uten rett av personer over 25 år som ikke har ungdomsretten eller voksenretten i behold.

Som hovedregel kan ikke voksne uten rett til videregående opplæring få inntak på friskoler. Det gjelder imidlertid to unntak fra denne hovedregelen. For det første kan skoler som er godkjent for særskilt tilrettelagt opplæring for funksjonshemmede ta inn voksne søkere uten rett til videregående opplæring, jf. forskriften til friskoleloven § 11-3 første ledd. For det andre kan friskolene som er opplistet i forskriften til friskoleloven § 11-3 andre ledd ta inn voksne søkere uten rett til videregående opplæring. Per i dag er det til sammen 36 skoler som etter disse to unntakene har anledning til å ta inn voksne uten rett til videregående opplæring.

Vurdering av realkompetanse og/eller formalkompetanse

Realkompetansen til voksne søkere med og uten rett til videregående opplæring skal vurderes før inntak til friskolene. Realkompetansen består av all formell, uformell og ikke-formell kompetanse som en person har, uavhengig av hvordan personen har skaffet seg kompetansen.

Formalkompetanse er fullført og bestått videregående opplæring fra Norge eller fra utlandet. Det går imidlertid et skille mellom hva som er en del av en persons realkompetanse, og hva som er relevant i en realkompetansevurdering, som er en omfattende prosess. Så lenge det er søkerens formalkompetanse som er relevant å dokumentere, vil en realkompetansevurdering kunne være u hensiktsmessig.

I den grad det er aktuelt med en realkompetansevurdering, er det er hjemfylket til den voksne søkeren som skal vurdere realkompetansen før inntak til en friskole. Under gitte forutsetninger kan fylkeskommunene delegere myndigheten til å vurdere realkompetansen til friskolene.

Realkompetansevurdering er regulert i opplæringsloven § 4A-3 og i forskrift til opplæringsloven §§ 4-13 og 6-46. Etter disse bestemmelsene har voksne med rett til videregående opplæring en lovfestet rett til å bli realkompetansevurdert. Voksne uten rett til videregående opplæring har ikke en lovfestet rett til å bli realkompetansevurdert, og fylkeskommunene har derfor ingen plikt til å vurdere realkompetansen til denne gruppen.

Det følger av friskoleloven at alle søkere, inkludert voksne søkere, som tas inn ved friskolene får elevstatus. Elevstatusen innebærer at voksne søkere til friskolene tas inn i hele fag som vedkommende etter realkompetansevurderingen mangler. Etter opplæringsloven kapittel 4A derimot, skal voksne få opplæring spesielt organisert og lagt til rette for seg. Det innebærer blant annet at opplæringen til den voksne skal bygge på den totale kompetansen vedkommende har fra før. En realkompetansevurdering etter opplæringsloven kan derfor medføre at en person kan få fritak for deler av opplæringen, og at den voksne får en individuelt tilpasset opplæring som blant annet kan innebære at hun/han tas inn i deler av et fag.

Voksne søkere til friskoler tas inn som elever til hele fag og har ikke rett til den individuelle tilpasningen som følger av retten til videregående opplæring for voksne, slik den er regulert i opplæringsloven kapittel 4A.

4. HØRINGSFORSLAGET

Vi foreslår å endre forskrift til friskoleloven § 11-2 slik at bestemmelsen åpner for å gjøre unntak fra kravet om realkompetansevurdering ved inntak av voksne søkere mellom 19 og 24 år og voksne søkere over 25 år med kort botid i Norge til friskoler.

Vi understreker at betydningen av realkompetansevurdering som virkemiddel i kompetansepolitikken står fast. Hovedregelen vil fortsatt være at voksne søkere blir realkompetansevurdert før inntak til friskoler.

Den foreslåtte forskriftsendringen påvirker ikke retten til realkompetansevurdering, jf. opplæringsloven § 4A-3 femte ledd. For de fleste voksne vil en realkompetansevurdering kunne være verdifull og ha stor betydning for videre opplæring og utdanning. Høringsforslaget gir mulighet til å forenkle inntakskravene for enkelte grupper voksne søkere, dersom de ønsker det.

En realkompetansevurdering er omfattende og kan være en tidkrevende prosess. Erfaring viser at for enkelte grupper søkere til friskoler er inntakskravet om realkompetansevurdering et unødig og kompliserende hinder. Dette gjelder blant annet voksne søkere uten rett til videregående opplæring, og spesielt for aldergruppen 19-24 år.

For voksne i aldersgruppen 19-24 år vil kompetansen i mange tilfeller bestå av fag som er bestått gjennom en standpunktvurdering eller eksamen fra tidligere videregående opplæring. Dersom det er lite å realkompetansevurdere utover formalkompetansen, vil det være unødig ressurskrevende å sette i gang en prosess med realkompetansevurdering både for eleven og fylkeskommunen.

Tilsvarende vil også gjelde for unge voksne over 25 år med kort botid i Norge. Disse kan få envurdering fra NOKUT eller Samordna opptak/Unit, som viser hvilke fag de trenger for å komme videre i det norske utdanningssystemet. Dersom NOKUT eller Unit allerede har vurdert søkerens opparbeidete kompetanse opp mot inntak til høyere utdanning, vil et krav om en realkompetansevurdering for inntak til en friskole kunne være unødvendig.

Skolene skal fortsatt ikke kunne ta inn elever til fag som de tidligere har fullført og bestått. Det vises her til at dersom elever ønsker å forbedre tidligere karakterer, må de benytte seg av den offentlige privatistordningen.

5. FORSLAG TIL NYE BESTEMMELSER I FORSKRIFT TIL FRISKOLELOVEN KAPITTEL 11

Forslag til ny tekst er markert i kursiv.

Forskrift til friskoleloven § 11-2 Vilkår for inntak og prioritering

Videregående skoler som driver virksomhet etter friskoleloven, kan bare ta inn søkere med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 eller § 4A-3. Skoler nevnt i § 11-3, kan og ta inn voksne søkere uten rett til videregående opplæring.

Ungdom med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 skal prioriteres foran voksne søkere.

For voksne søkere mellom 19 og 24 år uten rett til videregående opplæring, kan en vurdering av søkerens formalkompetanse, erstatte en realkompetansevurdering etter friskoleloven § 3-1 andre ledd.

For voksne over 25 år med kort botid i Norge kan en formalkompetansevurdering skje på grunnlag av dokumentasjon som sier hvilke fag søkeren må ta for å komme seg videre i utdanningsløpet. Slik dokumentasjon kan være fra NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) eller fra Samordna opptak (Unit)

En formalkompetansevurdering er individuell og skal dokumentere søkerens tidligere gjennomførte videregående opplæring.

Det er daglig leder som foretar formalkompetansevurderingen, og eleven må selv legge frem den nødvendige dokumentasjonen.

Støtter dere vårt forslag om at en formalkompetansevurdering kan erstatte en realkompetansevurdering for voksne søkere mellom 19 og 24 år?

Ja

Vi mener at en formalkompetansevurdering kan erstatte en realkompetansevurdering for andre voksne også, ikke bare dem mellom 19 og 24 år.

Det er verdt å merke seg følgende:

- Betegnelsen «voksne mellom 19 og 24» betyr i denne sammenheng ungdom under 25 år som har brukt opp ungdomsretten.
- Det er kun friskoler som er godkjent etter § 2-1 f (for funksjonshemmede) og skoler som er nevnt i forskrift til friskoleloven § 11-3 som kan ta inn slike elever. Holder vi 2-1 f-skolene utenfor, dreier det seg om inntak til totalt 955 elevplasser fordelt på 23 skoler. Et lite antall altså.
- Årsaken til at realkompetansevurdering har liten verdi for denne aldersgruppen, er at disse søkerne ikke har rukket å skaffe seg noe realkompetanse utover opplæring i skole. Søkere over

25 år som har lagt en periode med rusmisbruk bak seg, vil av akkurat samme grunn ha lite realkompetanse å vise til, og for dem vil en realkompetansevurdering være akkurat like lite hensiktsmessig som for gruppen 19-24 år.

- Friskoler kan ikke tilby undervisning tilrettelagt for voksne og må undervise voksne elever som er tatt inn i hele fag. Hensikten med realkompetansevurdering er å tilpasse undervisningen til elevens kompetanse. Slike tilpasninger kan ikke friskolene tilby.

Dette tilsier at formalkompetansevurdering bør kunne erstatte en realkompetansevurdering for andre voksne også, ikke bare dem mellom 19 og 24 år.

? Støtter dere vårt forslag om at en formalkompetansevurdering kan erstatte en realkompetansevurdering for voksne søkere over 25 år med kort botid i Norge?

Ja

Vi mener at en formalkompetansevurdering kan erstatte en realkompetansevurdering for andre voksne også, ikke bare voksne søkere over 25 år med kort botid i Norge.

En voksen søker over 25 år med kort botid i Norge kan både være en søker med rett til opplæring og en søker uten rett til opplæring. Alle frittstående videregående skoler kan i prinsippet ta inn voksne søkere med rett til opplæring, men søkerne skal prioriteres etter ungdom med rett til opplæring. Så langt vi kjenner til, er det i praksis et helt ubetydelig antall friskole-søkere som tilhører kategorien voksne søkere over 25 år med kort botid i Norge.

Vi ser at det kan være vanskelig for daglig leder ved en friskole å vurdere vitnemål og kompetansevurderinger fra en opplæring på videregående nivå i utlandet, og slik sett kan hjelp fra NOKUT eller Samordna opptak være relevant. Men en daglig leder kan også ha behov for hjelp til å fastsette formalkompetansen til en søker med bakgrunn fra Norge. Da må daglig leder spørre noen. Hvor hjelpen kommer fra, er mindre relevant. Det vil uansett være daglig leders ansvar at formalkompetansen blir korrekt fastsatt. Vi ser derfor ikke behovet for å nevne verken NOKUT eller Samordna opptak i forskriftsteksten.

Dette tilsier at det er liten grunn til å nevne særskilt voksne søkere over 25 år med kort botid i Norge. Forskriften bør heller gjøre det klart at en formalkompetansevurdering kan erstatte en realkompetansevurdering for andre voksne også.

Er det andre som og burde vært omfattet av at en formalkompetansevurdering kan erstatte en realkompetansevurdering?

Ja

Å få en realkompetansevurdering er en rettighet voksne søkere til videregående opplæring har. For mange søkere er denne retten av stor betydning, men det er ingen tvil om at dette først og fremst gjelder for inntak til voksenopplæring i regi av det offentlige. I offentlig voksenopplæring kan nemlig opplæringstilbudet skreddersys den voksnes behov.

Frittstående videregående skoler har ikke lov til å foreta tilsvarende skreddersøm. Den voksne som tas inn, får vanlig elevstatus og må følge ordinær opplæring gjennom skoleåret. Fritak fra opplæring gis kun for hele fag. Det betyr i praksis at det så godt som alltid er et kompetansebevis som viser fullført og bestått opplæring, som gir grunnlag for fritak for opplæring i fag. Det er svært, svært sjelden at uformell eller ikke-formell kompetanse (f.eks yrkeserfaring, hobbyer o.l.) medfører at en søker får fritak for opplæring i en friskole.

Den faktiske situasjonen for voksne søkere til frittstående videregående skoler er altså at fritak fra opplæring i fag så godt som alltid blir gitt som følge av søkerens formalkompetanse og ikke på grunnlag av en kartlagt og dokumentert realkompetanse.

Udir sier, helt korrekt, at «så lenge det er søkerens formalkompetanse som er relevant å dokumentere, vil en realkompetansevurdering kunne være u hensiktsmessig». Vår påstand er altså at det nesten alltid vil være søkerens formalkompetanse som er relevant å dokumentere, - for søkere til frittstående videregående skoler, vel og merke. For søking til offentlig voksenopplæring, der opplæringen skreddersys, er det annerledes. Her er realkompetansevurderingen absolutt relevant for svært mange søkere.

Dette betyr at hvis forskriftsendringen skal treffe behovet for endring og oppfylle Udirs ønske om at u hensiktsmessige realkompetansevurderinger ikke lenger skal gjennomføres, må forskriften få en annen innretning. Det må åpnes for at formalkompetansevurdering kan gjøres til tilstrekkelig dokumentasjon for inntak av alle voksne elever som ikke har nytte av full realkompetansevurdering.

De aller fleste voksne som søker en frittstående videregående skole, har prøvd seg i

videregående opplæring tidligere. Av ulike grunner, - og her er rusmisbruk svært ofte en medvirkende årsak, har eleven droppet ut før opplæringen er fullført. Etter noen år kan situasjonen ha endret seg for disse elevene, og de blir motivert for å ta igjen det tapte. En effektiv måte å gjøre dette på, er å gå inn i en opplæring der de har elevstatus og følger ordinært løp. Som regel vil de i en slik situasjon være deltids elever fordi de har fått med seg noen fag fra sitt forrige forsøk på å ta videregående opplæring.

Søkere som bare mangler litt for å få på plass fullført videregående opplæring, vil ofte ha mye kompetanse på plass. De vil sannsynligvis ligge an til å ha nytte av en realkompetansevurdering for å se om enkelte fag kan anses som bestått på grunnlag av realkompetanse. Det vil også være hensiktsmessig for samfunnet om disse søkerne får kartlagt sin realkompetanse for å sikre at ikke staten betaler for opplæring i et fag der den voksne søkeren allerede har tilstrekkelig kompetanse.

Vi foreslår følgende ordlyd i § 11-3 (kursivert tekst markerer det som er nytt i forhold til gjeldende forskrift, og fet skrift viser det som skiller KFFs forslag fra Udirs forslag til endring):

- Videregående skoler som driver virksomhet etter friskoleloven, kan bare ta inn søkere med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 eller § 4A-3. Skoler nevnt i § 11-3 kan og ta inn voksne søkere uten rett til videregående opplæring.

Ungdom med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 skal prioriteres foran voksne søkere.

For voksne søkere kan en vurdering av søkerens formalkompetanse erstatte en realkompetansevurdering etter friskoleloven § 3-1 andre ledd dersom formalkompetansevurderingen viser at de fag fra videregående opplæringen som søkeren allerede har fullført og bestått, utgjør mindre enn 50% av det omsøkte opplæringstilbudet. Dersom søkeren ønsker det, skal det uansett gjøres en full realkompetansevurdering.

En formalkompetansevurdering er individuell og skal dokumentere søkerens tidligere gjennomførte videregående opplæring.

Det er daglig leder som foretar formalkompetansevurderingen, og eleven må selv legge frem den nødvendige dokumentasjonen.

Denne innretningen på forskriftsbestemmelsen er i samsvar med det reelle behovet hos voksne søkere. De som har prøvd seg i videregående opplæring tidligere uten å lykkes, blir tatt inn etter en formalkompetansevurdering. Og de søkerne som har mestret å skaffe seg mye kompetanse, får kartlagt denne kompetansen gjennom full realkompetansevurdering, til nytte både for søkeren og for samfunnet.

6. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Den foreslåtte forskriftsendringen åpner for å kunne gjøre unntak fra kravet om realkompetansevurdering som vilkår for inntak av voksne søkere til friskoler. Forslaget innebærer ingen vesentlige endringer i økonomiske eller administrative konsekvenser.

7. MERKNADER TIL FORSLAG TIL ENDRINGER

Merknad til forskrift til friskoleloven § 11-2

Bestemmelsen fastsetter vilkårene for inntak av elever ved videregående friskoler.

Tredje, fjerde, femte og sjette ledd er nye.

Tredje ledd innebærer at det kan gjøres unntak fra kravet om realkompetansevurdering ved inntak av voksne søkere mellom 19 og 24 år uten rett til videregående opplæring.

Fjerde ledd fastsetter at voksne søkere over 25 år med kort botid i Norge kan formalkompetansevurderes på grunnlag av dokumentasjon som sier hvilke fag søkeren må ta for å komme seg videre i utdanningsløpet. Dokumentasjon som kan legges til grunn skal være fra NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) eller fra Samordna opptak (Unit). Med uttrykket «kort botid» menes det samme som følger av forskrift til opplæringsloven § 1-17: «kortere enn 6 års botid i Norge».

Tredje og fjerde ledd endrer ikke retten til å bli realkompetansevurdert, jf. opplæringsloven § 4A3 femte ledd.

Fjerde ledd sier hva en formalkompetansevurdering er.

Femte ledd fastsetter hvem som skal foreta vurderingen og viser at det er eleven som har ansvar for å legge frem nødvendig dokumentasjon. Dette er tilsvarende det som gjelder for godkjenning innen videregående opplæring av tidligere bestått opplæring i Norge eller utlandet, jf. forskrift til friskoleloven § 5a-3.

Med hilsen

Einar Simonsen Plahter
avdelingsdirektør

Bente Barton Dahlberg
direktør

Dokumentet er elektronisk godkjent